

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

הרב יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת תרומה תשפ"ו

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

מנורת זהב

את רצונותיו פעם בפעם לכבוד רצון הקב"ה החפץ בקיום התורה והמצוות, רק אז 'המנורה' שלו - מעשה המצוות ותורתו, יהיו עוצמתיים ויאירו לכל העולם כולו. אולם, משה רבינו מביט על דרך זו ואומר: 'ריבנו של עולם, אני חושב שיהיה קשה לעם ישראל לעשות מנורה כזו! לחיות בהתגברות מתמדת'.

משל, אדם שמתחיל ללמוד תורה או נכנס לתפילה ובידו פלאפון, הרי שכל כמה דקות יהיה לו ניסיון אם להביט בו או לא, אולם בכל פעם ופעם כאשר הוא יתגבר על רצונו שכרו יהיה גדול, הרי שבתפילה אחת או בשעת לימוד אחת הוא זוכה ל- כשלושים מעשה גבורה, 'שלושים מכות של קורנס בכרך הזהב' אלא שהאמת היא שלא כל אחד יכול לעשות זאת להניח את הפלאפון על ידו ולא להציץ בו כלל.

כיוצא בדבר, כאשר בא עני אל איש ישראל לבקש צדקה, בכל פעם יש לאדם ניסיון האם לתת או לא לתת, כך על כל שקל ושקל שהיהודי מוציא מהכיס לצדקה הרי זה כהקשה בקורנס למען המנורה, אלא שיש קושי להוציא צדקה ולתת לעני בכל זמן, לא תמיד מצויה פרוטה שאפשר לתת אותה לאחר. ממשיך משה רבינו ואומר: 'ריבנו של עולם, אם המתבקש מעם ישראל לוותר בכל רגע ורגע אני חושש שהם לא יצליחו לעשות מנורה כהוון, איני יודע אם יצליחו לעמוד בכך'.

משיב הקב"ה למושה: 'תַּעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה' - קח את ככר הזהב ותשליך אותו לאש וכאשר יעשו כן, אני אחשיב להם כאילו הם עשו את המנורה מקשה אחת, כאילו הקישו בקורנס פעמים רבות לעשותה.

וכיצד משליכים ככר זהב לאש? אומר הקב"ה: - תעשה מעשה אחד גדול 'תשליך לאש', תשאיר את הפלאפון ברכב או בתיק לכבודי, תדאג שלא להניח אותו במקום שיכול להיות לך ניסיון להביט בו בשעת הלימוד והתפילה או אז אני אחשיב לך זאת, לא בהתגברות אחת, אלא כאילו התגברת שלושים פעמים, כאילו עשית שלושים מעשה גבורה, אם כן 'השלך לאש' - והיא נעשית מאליה. הרי מעשה אחד שווה כאילו אדם זה הקיש בקורנס שלושים פעמים.

וכן לגבי העני, 'השלך לאש' והיא נעשית מאליה - עשה מעשה אחד שימנע ממך מאה ניסיונות, קח לך מאה שקלים ונתני אותם בארנק של צדקה ומתוכו תן לכל עני ועני כאשר יבקש ממך, כך כאשר כבר הקדשת סכום זה לצדקה בארנק מיוחד, לא תרגיש חסרון גדול בעת הנתינה ממנו.

כאשר 'השלכת לאש' מאה שקלים בפעם אחת, הרי הם לפני כמאה נתינות, זו הדרך שאני נותן לכם בכדי להימנע מלבוא לידי ניסיון תמידי והמנורה שלכם תחשב מקשה אחד טהור.

זה מה שהקב"ה רומז לנו אני נותן לכם אפשרות לעשות מנורה שתאיר לכל העולם גם אם לא תקישו בקורנס כמו ידיכם פעם אחר פעם, אלא גם כאשר תעשו מעשה אחד גדול שיקצר את הניסיונות אני אחשיב לכם רצון זה של 'השלכת הזהב לאש', כאילו אתם מוותרים פעמים רבות.

— נזכה למנורה מקשה אחת זהב טהור, אמן!

אומרת התורה הקדושה: "וְעִשִּׂיתָ מְנֹרֶת זָהָב טָהוֹר מְקִשָּׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה יָרֵכָה וְקָנָה גְבִיעֶיהָ כַּפְתֵּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מְקֻנָּה יְהִיוּ. פֶּרֶשׁ": 'תַּעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה' - מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה: 'השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה', לכך לא נכתב 'תַּעֲשֶׂה' אלא 'תַּעֲשֶׂה'.

וכאן צריך להבין, וכי מלאכות המשכן כולן היו ברורות ומוכנות כיצד לעשותן?! הרי מלאכות המשכן נעשו באמנות מיוחדת במינה וודאי כי בלי עזרה ממרום, מי הוא שהיה יכול לגשת למלאכה זו כלל?... אלא, שהקב"ה ברחמיו העניק חכמה לחכמים ונתן להם דעת ותבונה, לעשות את כל מלאכת עבודת הקודש, כנאמר אצל בצלאל: "וַיִּמְלֵא אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחָכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה..." וכן נאמר על בצלאל ואהליאב יחדיו: "מֵלֵא אֹתָם חָכְמָה לֵב לַעֲשׂוֹת כָּל מְלָאכַת חֶרֶשׁ וְחָשֵׁב וְקָם..." אם כן, מה הכוונה שמשה התקשה בעשיית המנורה, הרי הקב"ה ברצונו היה יכול להעניק לו חכמה ותבונה הנצרכים לעשיית המנורה וכן היה יודע היטב כיצד לבנות את המנורה, מקשה אחת זהב טהור?

והתשובה נפלאה: אכן, ודאי שהקב"ה יכול היה לתת למושה את התבונה לעשות את המנורה מקשה אחת כרצונו. אלא, שבמעשה המנורה ביקש הקב"ה ללמדנו יסוד עצום בעבודתו.

כידוע, 'המנורה' היא הסמל למעשה המצוה, לחכמה ולתבונה, כנאמר: 'כִּי יָרַ מְקֻנָּה יְתוֹרָה אוֹר' (משלי ו כג). הקב"ה מודיע לנו כי רצונו שתורתו תאיר על מנורה שהיא עשויה מקשה אחת זהב טהור.

דהיינו, כאשר צורף רגיל מן השורה מבקש לעשות מנורת זהב, יכול לקחת חתיכות זהב קטנות ולדרבם אחת לאחת על ידי שהוא מכניס את חתיכות הזהב אל האש וכך הוא יוצר את המנורה, בדרך זו, אינו זקוק לגוש זהב גדול כדי לעשות מנורה, אלא יכול להתחיל בעשייתו מן שאריות הזהב שברשותו.

ובדיוק את זה, הקב"ה אינו רוצה. הקב"ה אינו חפץ לעשות מנורה משאריות של זהב, אלא מגוש זהב גדול 'מקשה תעשה המנורה'. כדי לעשות מנורה מקשה זהב מוכרחים לקחת גוש זהב גדול ולהקיש עליו בקורנס (פטיש) וכמו שפירש רש"י: 'מקשה' - 'לשון המשכה שממשיך את האיברים מן העשת לכאן ולכאן בהקשת הקורנס, ולשון 'מקשה' - מכת קורנס'.

והנמשל, אדם המבקש לקנות מצוות וחכמה באמת, שישפיעו לעולם כולו, אינו יכול לעשות את אלו 'משאריות של זהב' - רק כאשר 'בא לו', רק בזמן שחשקה נפשו, פעם - כן, פעם - לא, ופעם - למה לא. זו לא הדרך! אינו יכול לעשותם רק כאשר זה מסתדר לו עם כל העניינים ולא יפסיד מן המצוות והלמוד מאומה, במחשבה זו, אולם הוא עושה מצוות ולומד, אבל לא יהיה באלו עוצמה להשפיע לעולם כולו.

בכדי לרכוש אור אמת של תורה, צריך ללמוד לוותר על הרצונות פעם בפעם. צריך לקחת 'גוש זהב גדול' - את רוב הזמן להקדיש למצוות וכאשר צומחות מניעות לבטל האדם מהמצוות, עליו לקחת קורנס ולהקיש עליהם - כך כאשר אדם מבטל

הרב אלון בן שבת

שאלה

האם מצוות "ושמרת לעשות ככל אשר יורוך" וכן מצוות "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" נזהגות גם בזמן הזה, או דווקא בזמן שבית דין הגדול היה קיים, והאם מצוות אלו נזהגות רק בדברים שהם מהתורה, או גם בתקנות וסייגים חדשים שאינם מן התורה, וכן בדברים שאינם מענייני הלכה כלל, אלא ענייני הנהגה וכדומה.

תשובה

נאמר בתורה דברים פרק יז: (ח) כי יקלא מקוה דבר למישפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבית בשעריה וקמת ועליה אל המקום אשר יבחר ד' אלהיך בו: (ט) ובאת אל הפתחים הללו ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשתי והגידו לך את דבר המישפט: (י) ועשית על פי הדבר אשר יגיד לך מן המקום ההוא אשר יבחר ד' ושמרת לעשות ככל אשר יורוך: (יא) על פי התורה אשר יורוך ועל המישפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל.

ויש כאן ב' מצוות, מצוות עשה, "ועשית ככל אשר יורוך", ומצוות לא תעשה, "לא תסור מן הדבר".

וכתב הרמב"ם בפרק א מהלכות ממרים הלכה א, בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל ועליהן הבטיחה תורה שנאמר על פי התורה אשר יורוך זו מצוות עשה וכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולישען עליהן.

ובהלכה ב כתב, כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדו מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשאו סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזירות והתקנות והמנהגות, כל אחד ואחד מאלו השלושה דברים מצוות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה.

ומבואר מדברי הרמב"ם ב' עניינים, א. דמצוות אלו נזהגות רק בזמן שבית דין הגדול היה קיים, משא"כ בדורותינו שנתטל הדבר. (ועיין בקבוץ שיעורים חלק ב סימן ב אות ג שכתב, שבהסכמת כל חכמי ישראל או רובן יש להן הכח של ב"ד הגדול, וחייבין כל ישראל לשמוע להן כמו לב"ד הגדול. ובאות ו' כתב, שחתימת המושגה וחתימת התלמוד היה בקיבוץ כל חכמי ישראל או רובן, ולכן א"א לחלוק על מה שכתוב במשנה ובגמרא. וכו'. ע"ש.) ב. מצוות דרבנן הם אחד משלושה אופנים, או שלמדו מהשמועה והם תושבע"פ, או שלמדו באחת מן המידות, או שעשאו משום סייג לתורה. אבל מה שיש פעמים שהחכם מורה באיזה עניין מרוחב דעתו אין העובר על דבריו עובר בעשה ול"ת.

וכ"כ הפרי מגדים בפתיחה כוללת חלק א' אות מ', "דאפשר" דאף לדעת הרמב"ם אין לא תסור אלא במה שתקנו חכמים לסייג ולמשמרת ולא במצווה בעלמא שהוסיפו על דברי התורה שאין בו סייג והרחקה, וכ"כ הגר"י ענינל בציונים לתורה כלל י'.

אולם מצאתי להרה"ג הרב אשר וייס שליט"א באחד משיעוריו שהעיר ע"ז מדברי הרמב"ם בספר המצוות (עשה קעד) שכתב, היא שצונו לשמוע לבית דין הגדול ולעשות כל מה שיצונו מאיסור והיתר. ואין הבדל בזה בין הדבר שייסברוהו או דבר שיוציאוהו מן ההיקשים שהתורה נדרשת בהן או הדבר שייסכמו עליו שהוא איסור תורה או לפי ענין מן העניינים שיהיה דעתם שהוא ישר ושוב חיוק לתורה. הכל אנחנו חייבין לשמוע ולעשות ולעמוד על פיהם לא נעבור ממנו. ע"כ. ונראה שסובר שהעובר על כל דבר שיאמרו החכמים עובר בעשה ול"ת. ע"כ.

וכ"כ בספר החינוך מצוה תצה, מצוה לשמוע מכל בית דין הגדול שיעמדו להן לישראל בכל זמן. ולעשות כל מה שיצונו אותם בדברי התורה באסור ובמותר, וטמא וטהור, וחייב ופטור, ובכל דבר שיראה להם שהוא חיוק ותיקון בדתנו, ועל זה נאמר "ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך, וכו' על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה. ואין הפרש בזה בין הדבר שיראוהו הם מדעתם או

המשך בעמ' 3

הלכה למעשה

הרב יצחק אלון

הפסקת השמל באמצע אירוע

שאלה: לאחר החופה ראובן ושרה נישאו ונכנסו לחדר ייחוד וכל המוזמנים והאורחים נטלו ידיהם לסעודת מצוה, נגני התזמורת החלו לנגן שירי רגש, לאחר חצי שעה "קפץ" החשמל ושרר חושך באולם והתזמורת השתתקה וחסרון המזגנים החל להיות מורגש, המחותנים פנו בבחילות למשרדו של בעל האולם, ויחדיו פנו ללוח החשמל, בכדי להבין מה הבעיה. למרבה הצער התברר כי לוח החשמל נשרף ויצא מכלל שימוש, וכשהגיע חשמלאי מומחה שהזמינו לתיקון התקלה, אמר כי זו בעיה הדורשת פתרון יסודי, ויקח כמה שעות להתקין לוח חדש, ולהחליף את חוטי החשמל השרופים. כשהבינו בעל האולם והמחותנים שככל הנראה לא יהיה חשמל בהמשך החתונה, שלחו במהירות כמה אנשים לנסות למצוא פתרונות זמניים לכל הפחות. בתוך כמה דקות הובאו לאולם כמה עשרות פנסים, והסעודה המשיכה כסדרה, למרות החום המעיק ובהעדר תזמורת. לאחר סיום המנה הראשונה נכנסו החתן והכלה לאולם, והציבור החלו לרקוד ולשמוח אותם, למרות הקושי הגדול שבדבר. לאחר כשעתיים, הצליח קרוב משפחה להשיג גנרטור נייד, שלאחר שחיברו אליו את התאורה, המזגנים, ומערכת ההגברה של התזמורת - חזר האולם וקיבל צורה של חתונה רגילה. אמנם היה זה רק לקראת סוף החתונה, אבל לא היה יותר מזה מה לעשות. לאחר שהחתונה הסתיימה, פנו המחותנים לבעל האולם וטענו בפניו כי הם סבורים שהם פטורים מלשלם על החתונה. מהטעם הפשוט הם לעולם לא היו מזמינים אולם שאין בו חשמל ומזגנים ותזמורת, וגם בחינם לא היו מוכנים לקבל אולם כזה, ואדרבה היו מוכנים לשלם מכיסם תשלום גבוה בכדי שלא לערוך את החתונה באולם כזה, ולכן לדעתם הם פטורים מלשלם. בעל האולם טען בפניהם, כי הוא לא אשם בזה, קרתה תקלה שעלולה לקרות בכל מקום שהוא, וזו לא היתה תקלה שאפשר להימנע ממנה, הוא מבחינתו עשה את כל המוטל עליו ואף מעבר לכך. הוא הצהיר כי לפנים משורת הדין הוא מוכן לוותר על 20% מהעלות של האירוע, אך מעבר לכך הוא לא רואה סיבה לשאת בהפסדים ולא לקבל את התשלום שסוכם. הצדדים החליטו לפנות לבורר ולשמוע ממנו כיצד עליהם לנהוג. מה על הבורר לפסוק להם?

תשובה:

נימוקים: הפוסקים דנו בדינו של השוכר בית, והתקלקל הבית בתוך ימי השכירות עד שאינו ראוי למגורים, כגון שנפל או נשרף, האם השוכר חייב לשלם למשכיר דמי השכירות או לא. השו"ע (סי' שיב, יז) פסק כשיטת הראשונים שאם נפל הבית בתוך ימי השכירות, השוכר צריך לשלם רק על הימים שכבר השתמש בהם. אמנם הרמ"א (שם, ובדרכ"מ אות טז, עפ"י הגהת הסמ"ע ס"ק לד והגר"א ס"ק לט והקצוה"ח ס"ק ח) הביא שיטת הראשונים שהשוכר חייב לשלם את כל דמי השכירות, גם עבור הימים שלא השתמש בהם. ביאור שיטה זו, שהשכירות מוגדרת כמכירה לימים אלו, והרי זה דומה לקונה בית ואחר כך נשרף, שהקונה הפסיד. אך השיטה הראשונה סוברת ששכירות אינה קנין גמור, אלא היא כהתחייבות המשכיר להעמיד את הבית לשימוש של השוכר, ולכן אם באמצע הזמן התקלקל הבית ואינו ראוי למגורים, השוכר פטור מלשלם, שהרי המשכיר אינו עומד בהתחייבותו. להלכה הסכימו הפוסקים, שכיון שישנה מחלוקת בדבר, אזי אם כבר שילם השוכר את דמי השכירות אין המשכיר חייב להחזירם לו, אך אם השוכר עדיין לא

המשך בעמ' 4

המשן מע' 2 - נשאלו בקו - הרב אלון בן שבת

הדבר שיוציאוהו בהיקש מן ההיקשים שהתורה נדרשת בהן או הדבר שיסכימו עליו שהוא סוד התורה, או בכל ענין אחר שיראה להן שהדבר כן, על הכל אנו חייבין לשמוע להם.

אולם הרמב"ן (בהשגתו לשורש הראשון בספר המצוות) האריך לחלוק על הרמב"ם דמצוה דרבנן שהיא מדעתם ואינה נלמדת באחת מיג' מדות או שקבלה הלכה מסיני, אלא היא סייג לתורה בלבד, או שאינה סייג כלל וכחנוכה ופורים, אין העובר עליה עובר בעשה ולא תעשה, דאל"כ הא ק"ל ספק דרבנן לקולא, ואמאי, הא בכל מצוה דרבנן יש חיוב עשה ולא תעשה דאורייתא.

והסכים לדבריו בספר החינוך בסוף מצוה תצו שכתב, והעובר על זה ופריך גדר בדבר אחד מכל מה שלמדנו רבותינו בפירוש התורה, כגון באחת משלוש עשרה מידות או בדבר שהוא אסור מהלכה למשה מסיני, וכענין שכתבנו בסמוך, עבר על לאו זה מלבד שביטל עשה שבו. ע"ש.

והלחם משנה (ריש פ"א הלכות ממרים) כתב בשם המב"ט בספרו קרית ספר (פ"ה) שגם הרמב"ם מודה לרמב"ן דאין עובר בעול"ת אלא כשאומר שדבריהם אינם אמת, אבל אם עובר על דבריהם להנאתו, ואינו חולק לומר שמה שציוו חכמים אינו אמת, אינו עובר בעול"ת. ע"ש. ועיין בשו"ת יביע אומר חלק ג' (או"ח סימן כח אות יט-כ) שהביא בשם גדולי הפוסקים שכן עיקר דעת הרמב"ם. ע"ש.

ולפי זה לכאורה אין חיוב מהתורה לשמוע כיום בקול חכמים במצוות או בציווי שהוא לגדר וסייג, ועוד שהרי אין בית דין הגדול קיים בזמננו, וזה דבר שקשה לאומרו כי הדבר ברור שיש מצוה לשמוע דברי חכמים בכל עת ובכל זמן.

ואכן בספר החינוך בסוף מצוה תצו כתב, ובכלל המצוה גם כן לשמוע ולעשות בכל זמן וזמן כמצות השופט, כלומר החכם הגדול אשר יהיה בינינו בזמננו, וכמו שדרשו ז"ל (ראש השנה כה): "ואל השופט אשר יהיה בימים ההם, יפתח בדורו כשמואל בדורו, כלומר שמצוה עלינו לשמוע בקול יפתח בדורו כמו לשמואל בדורו.

והעובר על זה ואינו שומע לעצת הגדולים שבדור בחכמת התורה בכל אשר יורו מבטל עשה זה. וענשו גדול מאוד שהוא העמוד החזק שהתורה נשענת בו, ידוע הדבר לכל מי שיש בו דעת. עכת"ר. ובמנחת חינוך כתב, לא ידעתי מנין לו זה. ע"ש.

ואכן בקובץ שיעורים ח"ב בהערות על השב שמעתתא אות ט' כתב לבאר בשם רב הרה"ג ר' שמעון הכהן זצ"ל בעל השערי יושר, דאף לדעת הרמב"ן אנו צריכין לקיים דברי חז"ל כיון שכל דבריהם יש בהם טעם וסברא שהשיגו הם ברוחב דעתם, ומימלא ידענו שכן אנו צריכין לנהוג, אלא שאין זה מספיק כל כך לנהוג כדבריהם במקום שיש ספק, וזה הטעם דספיקא דרבנן לקולא. ע"ש.

ובמקום אחר הביא הגאון הרב אלהן וסרמן הי"ד בקונטרס דברי סופרים (סימן א אות לב) בשם רבו הגר"ח מבריסק זצ"ל, לבאר דכוונת הרמב"ן שנהי שנצטוונו בסיני לשמוע בקול חכמים אולם אין במצוות דרבנן איסור דאורייתא מצד עצמן, אלא איסור כללי בעול"ת לשמוע בקול חכמים. כלומר, שבות דדבריהם, אין העובר על זה עובר באיסור שבת מהתורה ובפירושה, אלא עובר בעול"ת לשמוע בקול חכמים בכל דבריהם. אבל להרמב"ם בכל מצוה דרבנן יש בה כעין ציווי פרטי מהתורה על אותה המצוה עצמה, והעובר עליה נחשב שעבר בגוף המצוה על ציווי התורה. ע"ש.

וראיתי בחידושי הר"ן (סנהדרין פו: ד"ה דבר זו הלכה) שהביא פלוגתא דהרמב"ם והרמב"ן, ואחר שהסכים לדעת הרמב"ן כתב, ולא תיקשי לן במאי דאמרנן בעלמא (שבת כג.) והיכן צונו, מלא תסור. דאסמכתא היא, כלומר שאחר שהכתוב מסרן לחכמים בקבלת התורה ובפירושה, כמו כן יש לשמוע להם במה שהם מתקנים לעשות סייג לתורה. ע"ש. ביאור דבריו דאחר שנמסרה התורה לחכמים בסני עם ביאורה ופירושה, זה רצונו יתברך לשמוע להם בכל דבריהם כי כל תכלית דבריהם היא להעמיד את התורה.

נמצאנו למדים בבירור לענין הלכה דודאי יש חיוב לשמוע בקול דברי חכמים בכל אשר יאמרו בכל עת ובכל זמן אפילו בדברים שאומרים מדעתם.

צא ולמד ממה שאסרו הגאונים על דין דם טוהר המפורש בתורה להיות והם גזרו שלא לבעול על דם טוהר כלל, והרמב"ן גופיה בהלכות נדה (פ"ז הלכה כ) כתב שאע"פ שבמקצת מקומות נוהגים לבעול על דם טוהר, כבר הסכימו הגאונים ועשו סמיכה והחמירו (החרימו) על כל מי שיעשה כן. ע"ש. וכ"כ רבים מהראשונים ומרן הבית יוסף ביורה דעה סימן קצד כתב דהאידנא נתפשט איסור זה בכל ישראל. ע"ש.

ומש"כ "בכל ישראל" הוא דאל"כ אין זה נחשב כהלכה פסוקה וכמו שכתב הגאון ר' דוד מנוהרדק בשו"ת גליא מסכת (סימן ד דף ע"ע וד) בענין מה שהחמירו

בנות ישראל דאפילו ראות טיפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים, דאין זה הלכה פסוקה כיון שמנהג זה לא נעשה בועד חכמים או סנהדרין, אלא המון בית ישראל החמירו על עצמם, ולא שייך בזה עשה דועשית, ולא תעשה דלא תסור שכתב הרמב"ם, וגם בזמן חז"ל לא נתפשט מנהג זה בכל המקומות, כמבואר בנדה (סו.) היכא דאחמור אחמור היכא דלא אחמור לא אחמור, הלכך בקל נפטרים מחומרא זו, ובכל ענין ובכל מקום שיש איזה צד לצדד להקל, יש להקל. עכת"ר. ועיין בטהרת הבית חלק א (סימן א הערה ו) שהביאו והשיג עליו מדברי הרמב"ן (הלכות נדה פ"א הלכה יט) שחומרא זו הוכשרה ונתקבלה בעיני חכמי ישראל ועשוה כהלכה פסוקה. ושכ"כ עוד ראשונים, אלא שלעומתם דעת הראב"ד בספר בעלי הנפש (ריש שער הכתמים) דאין זה אלא מנהג בעלמא כשאר כל המנהגים. ע"ש.

וע"ע בטהרת הבית חלק ב (עמוד כ-כג מהדורה חדשה) בענין חומרת הגאונים שלא לבעול על דם טוהר שהעיר מדברי הט"ז אורח חיים (תקפח סק"ה) ויורה דעה (ק"ז סק"א) שכל דבר המפורש בתורה להיות אין כח ביד חכמים לאסרו. והאריך לבאר כלל זה, ובתוך דבריו הביא להגאון חתם סופר חלק ו (סימן נב) שכתב שזה שראינו שרבינו גרשום מאור הגולה החרים שלא לישא שתי נשים, אע"פ שהיה מפורש בתורה, מפני שכל אדם רשאי לאסור על עצמו בנדר או בשבועה או בחרם שלא יעשה דבר המפורש בתורה להיות, וכל נשיא ישראל וגדול הדור יש בידו להחרים ולאסור כמו שאדם נשבע על עצמו, וכמו שכתב הרמב"ן על התורה (סוף פרשת בחקותי) שכל מלך בישראל או סנהדרין גדולה יש להם רשות במשפטם אם יחרימו על עיר להלחם עליה, וכן אם יחרימו על דבר שהעובר יתחייב מיתה, ומזה היה חיובם של אנשי יבש גלעד, וחיובו של יהונתן שאמר לו שאול אביו כה יעשה לי אלקים וכה יוסיף כי מות תמות ונתן וכו'. ע"כ.

ולפי זה כתב מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל שהכלל של הט"ז לא שייך אלא לגבי רבותינו חכמי התלמוד שהיו מוסמכים לגזור על כל יושבי תבל לעשות סייג לתורה, ושפיר גזרתם מבלי שיצטרכו לחרם, ולכן לא היו יכולים לאסור דבר המפורש בתורה להיות, אבל לאחר שנחתם הש"ס שאפילו הגאונים לא היו יכולים לגזור גזרות חדשות יותר, ואין תוקף לאיסורם אלא על ידי חרם והסכמה, זה אפשר לאסור בחרם גם מה שהותר בתורה בפירוש, וחלה גזרתם עליהם ועל זרעם אחריהם, כדין קבלת הרבים שנאמר בה אל תטוש תורת אמן. ע"ש.

ועיין עוד בשו"ת יביע אומר חלק ב (או"ח סימן כא אות ח) בענין זמן צאת השבת לדעת רבינו תם דאף שנתפשט המנהג בזה כהגאונים יש להחמיר כדעת רבינו תם והביא להגאון ר' שמואל לניאדו ראש רבני אר"ץ בדור ההוא, שכתב בתשובה להגאון מהר"ח אבולעפיא בספר חנן אלקים (דקנ"א ע"ב) שבא גדול אחד והגיד לנו כי הסכמת כת"ר (מהר"ח"א) לשמור שעה ורבע במוצאי"ש, כסברת ר"ת וסיעתו, וכן הנהיג יחיד סגולה באמיר, ודברי מעלת כת"ר א"צ חזיוק, ולכן דרשתי ברבים באיום וגיוס כי הוא איסור סקילה, וקיימו קבלו הקהל לשמור ולעשות כן. ע"ש. וע"ש עוד בתקנות שבסו"ס חנן אלקים הנ"ל (אות ח) כתב, גזרתי בחרם שימתינו אחר שקיעת החמה שעה ורבע כסברת ר"ת וכו'. ע"ש.

הלכך למסקנה, ברור הדבר שיש לשמוע גם כיום בקול גדול הדור בכל אשר יאמר כי הוא זה, גם בדברים שנראה לעינינו שאין בהם צד איסור כלל, והעובר על דבריהם גדול עונו מנשוא.

ודוגמא לזה יש בענין מה שמורים גדולי הדור בארץ ישראל להצביע בבחירות למפלגה חרדית, שחובה קדושה היא לשמוע בקולם וכל העובר על דבריהם גדול עונו מנשוא כאמור. וישנם כאלו המתחכמים לעצמם שלא ללכת להצביע בבחירות כלל בהסתמכם על הגאון רבינו יואל טייטלבוים זצ"ל (האדמו"ר מסאטמר) שדעתו הייתה שלא להיות שותף כלל בכל דבר שהוא השייך למדינת ישראל כמבואר בספרו ויואל משה. והנכון הוא כי תלמידיו ממש יש להם לילך אחר הוראת רבם, אמנם הציבור הכללי שאינו נמנה כלל על תלמידיו, ורק כעת הוא מורה היתר לעצמו שלא לילך להשתתף בבחירות היפך דעתם של גדולי הדור ומסתמך הוא כביכול על הגאון מסאטמר, והאמת היא כי בסתר לכבו הסיבה שאינו הולך להצביע היא מחמת העצלות, או מחמת כל מיני קושיות והשגות שיש לו על המפלגות שעליהם סמכו ידיהם חכמי ישראל, ובוזה הוא כחולק על חכמי ישראל בעצם דבריהם ולא רק להנאתו, ויש להוכיחו על פניו ולהראות לו חומר הדבר ומאידך מעלת הדבר כי במאמץ קל ריוח עולם ומלואו להיות שותף בכל דבר רוחני שיבוא על ידי אותם המפלגות. והדברים ברורים אין בהם נפתל ועיקש, וכל בר דעת יבין זאת ובלבד שלא ישיית ליבו לעצת היצר.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

שילם את דמי השכירות, אינו חייב לשלם על התקופה בה הבית לא היה ראוי למגורים (ראה שו"ת הראנ"ח ח"א סי' ה, פני משה בנבנשתי ח"ב סי' לב, דבר משה אמארי ליוו ח"ב חו"מ סי' פח, אדמת קדש מזרחי ח"א חו"מ סי' סז, ושו"ת מר ואהלות ענתיבי חו"מ סי' ל שהסכימו לחילוק זה, עי"ש). ויש שצידדו, שהמחלוקת הנ"ל הינה דווקא בשכירות בית, שהשוכר יש לו קנין שכירות בגוף הבית, ולכן יש סוברים שההפסד הוא על השוכר בלבד. אמנם בשכירות אולם חתונות, אין הדבר מוגדר כשכירות בית, שהרי בעל האולם מספק בין השאר גם את האוכל והכלים ושירותי המלצרות, וכן הוא נמצא במקום לספק את כל הדרוש לקיום החתונה, ולכן ההגדרה היא, שבעל האולם מתחייב לספק את כל הנדרש לחתונה, ואין הוא משכיר את האולם כשכירות רגילה, אלא האולם נשאר ברשותו והוא 'מארח' את המשתתפים באולם שלו, ובזה לכולי עלמא אין השוכר צריך לשלם על הזמן שהאולם לא היה ראוי לשימוש כן דעת כמה פוסקי זמנינו, (עיין בקובץ בית אהרן וישראל ירושלים תש"פ גליון רט עמוד קז והלאה) ועוד יש לדון גם אי נימא דשכירות אולם הוי כשכירות בית, שמא באופן זה שעל בעל האולם החיוב להעמיד את החשמל ולא העמידו, וכיון שאין אפשרות לשני הצדדים לבטל את השכירות באמצעה כיון שאין להם אולם חילופי, יש את הדין של 'מנכין לו', שמנכין מה שלא יכול להשתמש בשכירות, (ראה רמ"א סי' שכא סעיף א, ושו"ת מהר"ם פאדוהו סי' לט, וחת"ס חו"מ סי' קסא).

מהמבואר עולה, שהמחותנים פטורים מלשלם מלוא התמורה. אמנם יש להדגיש, שאינם יכולים להיפטר מכל התשלום, שהרי רק החשמל התקלקל ושאר השירותים שקיבלו היה כהוגן, שהרי האולם היה לשימושם וברשותם, וגם קיבלו את כל האוכל כמסוכסם, ועל זה הם חייבים לשלם, שהרי ודאי היה להם עדיף לערוך את החתונה בחושך משלם לקיים החתונה כלל, וכיון שיש להם הנאה מהאולם והאוכל וכדומה, יש להם לשלם על כך. אמנם יש קושי גדול כיצד לקבוע כמה שווה אולם שאין בו חשמל להפעלת המזגנים והתזמורת, שהרי ברור שהמחותנים לא היו מוכנים לכתחילה לשכור אולם כזה גם במחיר מוזל מאד, וגם בחינם לא היו מוכנים לקבל אולם כזה. אך אפשר לשום סכום התשלום, באופן שלא היתה להם ברירה אחרת אלא לשכור אולם כזה כגון: שכבר נקבע תאריך לחתונה, וביום החתונה התברר שהאולם כבר הושכר לחתונה אחרת והיתה אי הבנה, ומחוסר ברירה היו מוכרחים לשכור אולם חילופי, ובאולם החילופי לא היה בו חשמל, ואזי יש לשום כמה היו משלמים כדי לשכור את האולם החילופי במחיר מוזל. ואף שגם באופן כזה היה יכול בעל האולם החילופי לבקש מחיר גבוה ומופקע כיון שיודע שאין להם ברירה, יש לשום כמה היה משכיר באופן שהיה יודע שאינם מוכרחים לשכור אצלו כגון: שיש אולם נוסף באזור, שגם בו אין חשמל, שאזי היה מבקש מחיר מתאים לכך. וכיון שקשה לקבוע הדבר, יש לצדדים להתפשר בדבר לקבוע סכום התשלום.

בברכה יגאל אלון ס"ט.

שור המאה ה-20

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי שלמה קורח

הרב שלמה קורח זצ"ל. נולד בי"ז בכסלו ה'תרצ"ו, נולד לאביו יחיא ולאמו נעמי בצנעא. למד אצל הרב חיים צאלח ואצל סבו הרב עמרם קורח, רבה הראשי האחרון של יהדות תימן. באלול ה'תש"ט (1949) עלתה משפחתו עם סבו לארץ ישראל, במבצע על כנפי נשרים. תחילה יושבה במעברה בראש העין. אחר כך עברה המשפחה לירושלים. לטענת המשפחה, אחותו נעלמה בפרשת ילדי תימן.

למד בישיבת מקור חיים אצל הרב ברוך יצחק לוי, ובישיבת אור ישראל בפתח תקווה, שם למד אצל הרבנים יעקב ניימן ויוסף רוזובסקי. בשנת ה'תשי"ג למד בישיבת מרכז הרב שבירושלים אצל הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא שהוא מחשיב את עצמו כתלמידו. הגעתו לשם הייתה בגלל קשיים עם היידיש שדברה בישיבות הליטאיות. הוא למד שם כשנה, ולאחר מכן עבר לישיבת פוניבז' בבני ברק בראשות הרב יוסף שלמה כהנמן.

בשנות החמישים פעל עם חבריו במחנות העולים כדי להשפיע עליהם מבחינה רוחנית. בהמשך הקים את "ארגון בני הישיבות יוצאי תימן" ועמד בראשו. היה מעוררי הביטאון "המסילה".

בשנת ה'תש"ן עבר ללמוד בישיבת לייקווד בארצות הברית בראשות הרב אהרן קוטלר. הוא למד שם במשך כשנה. לאחר נישואיו עם אסתר לבית שרעבי (דור שישי לרש"ש) שב לישיבת פוניבז' ולמד בכולל אברכים שלה עד שנת ה'תשכ"ד. נסמך לרבנות בידי הרבנים איסר יהודה אונטרמן, אברהם נשר וברוך יצחק לוי, ומונה לחבר הרבנות בבני ברק.

בשנת ה'תשכ"ה נבחר לרבה של הקהילה התימנית בבני ברק. בשנות ה-70 ייסד בשכונת נחלת אחים בירושלים ישיבה לבני עדת תימן, שפעלה מספר שנים. בית מדרשו "חניכי הישיבות" שכן ברחוב מימון בעיר בני ברק.

בתחילת שנות ה-80 נעצר ונאשם במתן שוחד לשר הדתות אהרן אבוחצירא ואנשי משרדו, בתמורה להעברת כספים לעמותת "מרכז מורשת יהדות תימן" בראשותו. הוא זוכה בבית המשפט מן ההאשמות ואף ענה על הטענות בספרו ייחודי סגולה.

לרב קורח בן ושלוש בנות. בנו, הרב עמרם, רב קהילה ומו"ץ בביתר עילית, ומחבר הספרים "שינון התוספות", "בית עם" על הש"ס ועוד. בתו צילה נשואה לרב חזקיהו סאמין, מנהל אגף הנישואין, הכשרות ומינויי רבנים במשרד לשירותי דת.

ספריו

בחיבוריו בהלכה שאף לחזק את מנהגי תימן.

עריכת שולחן - ילקוט חיים - 13 כרכים על סדר השולחן ערוך. **עריכת שולחן** - הגדה של פסח - הגדה של פסח על פי נוסח בלדי עם הלכות ומנהגים. שפת מלך - על משנה תורה לרמב"ם. **חיי ברכה** - על תהלים. **בסוד ישרים** - פרוש על ספר מסילת ישרים. **נצח חיינו** - על דרכו של האדם מעת לידתו עד אחרי פטירתו. **חכמת הנפש** - לרבי אלעזר מגרמיזא, עם פירוש "זכות משה". **חכמת חיים** - פירוש על מסכת אבות. **רוח טהרה** - פירוש על סדר טהרות. **תשובה כהלכה** - שו"ת. **ספר וזיאל המלאך עם ביאור "סוד קדושים"**. **סודי וזיא** - עם פירוש "סודות השמים". **חכמה קדומה** - על חמישה חומשי תורה. **הוראות ומנהגים** - פסח, על פי פסקי ומנהגי תימן.

הלכות והליכות הימים הנוראים, ומצורף לו קונטרס הארת התשובה, אמרי קודש לימים הנוראים, בעריכת אוריאל צדוק, ירושלים תשע"ח.

נפטר בי"ג בחשוון ה'תשע"ט (2018) **בבית החולים שערי צדק. הלווייתו יצאה מבית מדרשו והוא נקבר בבית הקברות סנהדריה בירושלים.**

בס"ד פרשת תרומה

עין טובה – חלק שני

בהמשך רציף למאמר הקודם, איך עבר עליך השבוע? מה ראית פתאום באור חדש? אילו הזדמנויות פתחת לעצמך? גם שינוי ברמת המחשבה הוא שינוי, משמעותי אפילו, האם הצלחתי השבוע לראות מקרה אחד קצת אחרת? **תקציר**, דברנו על **הדרך הישרה שר' אליעזר הגדול מצא** – והיא "עין טובה". השלבים **לחיות בעין טובה**, בתחילה עין טובה **על עצמי**, אני טוב בעצם, והבנה של האנושיות שבי, שאני רק בן אדם, וטעויות זה חלק מלהיות בן אדם. משם להגיע לעין טובה **כלפי הבורא יתברך שהוא טוב ויעשה לי טוב**, ואם קורה לי משהו שמרגיש קשה רע מרגיז וכדו זה רק בגלל שיש בו טוב מוחבא והעקשנות שלי לראות את הטוב תוציא את הטוב הזה לאור העולם. ויאפשר לי לחיות ברווחה ובביטחון פנימי. אחרי שבנינו מעגלי טוב פנימי, נרחיב את המעגלים.

עין טובה על הזולת

מכאן נוכל להתקדם למקום הפנימי הזה שנקרא **עין טובה על הזולת**. העין טובה מאפשרת לנו לפרגן לאח יהודי, לברך אותו לאחל ולייחל לטובתו, ולהתפלל עליו, בלי כל קשר למידת צדקותו או מידת טובו אלי. לראות שיש בו נקודה טובה. מובא "כפלח הרימון רקתך" (שיר השירים) שאפילו ריקים שבישראל מלאים מצוות כרימון, כל נשמת יהודי חצובה ממקור קדוש ויקר ביותר בכל העולמות כולם, ואורה כה גדול, עד שלא יתכן, שיש אדם שריק לגמרי ממצוות. מקור הטוב בתוכנו, ולכן אנחנו תמיד שואפים לטוב, הפנימיות של כל רצון שלנו היא טוב בעצם, גם אם היא עטופה במשהו שלא נראה כך מאחוריה

מסתתר רצון טהור – או כוח אלוקי שיש בו טוב.

חצי כוס מלאה

יש לפנינו כלי חציו מלא, חציו ריק, במה נבחר להסתכל? אפילו אם היחס ביניהם איננו חצי-חצי אלא מה שיש מול מה שאין, האם נבחר למקד את עצמנו במה שאין? אולי דווקא נעדיף לבחור במה שיש? כל יהודי הוא יש, הוא אוצר, מלא ברצונות, כיסופים ואש לה' יתברך. לפעמים זה עטוף, לפעמים מוסתר, לפעמים צריך לעבור דרך עקלתון כדי להגיע אל עצמו ולברר כוחות שחבויים בו. אנשים רבים חוו שינוי פנימי דווקא כשמישהו ראה בהם את הטוב והתייחס אליהם באהבה לא שיפוטית. לעומת זאת, מי שספגו סטיגמות שליליות, לעיתים נותרו תקועים במקום. ומה איתך? כשאת בוחרת לראות את החיובי בזולת, את לא רק עוזרת לו – את גם מרוויחה בעצמך. איך זה קורה? בואי נעמיק בזה עכשיו.

מה את מרוויחה

כשאת מתרגלת להסתכל על אחרים בעין טובה, את בעצם מתרגלת לחפש את הטוב בעולם שסביבך. זה לא רק משפיע על איך את רואה אחרים – זה משנה את מצב הרוח שלך, מחזק את הביטחון העצמי, ומביא אתו יותר קלילות, שמחה ורוגע. את מזמינה טוב לחיים שלך – והוא מגיע. הבטחון שלך בעצמך עולה, והסיבות להורדת מצב הרוח הולכות ופוחתות, את מרגישה יציבות בריאה.

מה עושים כשקשה?

פעמים קל לנו לראות את עצמנו ב"הסתכלות טובה" בחמלה אמיתית, ופעמים משהו בתוכנו פשוט מסתבך ואנחנו כל כך בכעס על עצמנו. במקרים אלו נצטרך להיכנס ממקום אחר. בגלגל ה"עין טובה" מאיפה שנתחיל לגלגל טוב,

הטוב יזרום דרכו ונוכל להגיע לרובד נוסף, לו רק נרצה. כי עצם ראיית הטוב מרככת אותנו ומאפשרת מעבר. לדוגמא אפשר לראות כי אדם שקשה לו ומתלונן, הכול נראה לו רע ושחור. גם דברים שלפני רגע היו מתוקים מדבש. יש לו נטייה להתעצבן מכל דבר. וזה נכון גם בכיוון ההפוך, ברגע שהפה מתחיל לדבר טוב, לא משנה על מה, או העין מתחילה לראות טוב, מיד מתחיל מעגל הקסמים אל הטוב, "הטוב יידבק בטוב" כבר אמרנו.

האתגר השבועי

הפעם קוראת יקרה, את זוכה בסוד אמיתי פורץ גבולות מהעולם של כוח המחשבה, לסוד הזה קוראים "כמים הפנים לפנים" פסוק מוכר בהבנה חדשה. מה את רוצה בחיים? דעי לך שההשקפה שלך על החיים חוזרת אליך, תחפשי את הטוב תמצאי אותו, ואם חלילה תהיה בחירה לראות את החסר זה יצוף מכל פינה. יש מישהו בחייך שהתקשורת אתו קשה יותר, פחות זורמת, תנסי את זה: לשבת עם עצמך ולחשוב (הכול בראש שלך/בכתב) 1. על כל הדברים הטובים שאת רואה בו (כמה שיותר תשאפי ל8 לפחות) 2. לדון אותו לכף זכות – למה כן את יכולה לגשת בחמלה לקושי שלו, 3. זה להודות לו על הדברים הטובים שקרו לך בזכותו (ובזכות הקושי שהוא יצר אצלך) 4. ברכות ואיחולים טובים שאת מאחלת לו. התרגיל הזה הוא קשה מאוד לביצוע אך הרוך שהוא מכניס למערכת היחסים בזכות העין טובה- זה רווח נטו. ואל תשכחי-לא משנה מי אשם, המרוויחה העיקרית זו את!

שבת שלום מלאה טוב ומלכות לכל אחת ואחת ולישועת הכלל ישראל!

ליאורה דהן

מטרות העמותה

קמחא דפסחא

לימוד שירת הבקשות לילדים

בית הוראה

לימוד טעמי המקרא

כולל אברכים